

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váczi körút 15.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre „ 3.50
Negyedévre „ 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A király a r. kath. papokhoz.

Ama számos és nagybecsű nyilatkozat közül, melyeket ő felsége a nyitrai és csáktornyai hadgyakorlatok alkalmával nála tisztelgő küldöttségek előtt tett, figyelmünkre legméltóbbak azon arany szavak, melyekben legkegyelmesebb urunk a katolikus papság üdvözetére válaszolt. Ha elolvassuk a király eme nyilatkozatait, melyek a napilapok által szószerint közöltettek, úgy bizonyára feltűnő lesz előttünk azon következetesség, melylyel ő felsége mindannyiszor félreismerhetetlenül utalt a lelkipásztoroknak a polgárok testvéries együttélése körül fenforgó kötelességeire, valahányszor a kath. klerus képviselőivel állott szemben.

És hogy ez így történt, annak meg van a maga oka. Hisz ép oly egyházmegyék küldöttségeivel szemben hangoztatta a legelső magyar ember a vallásfelekezeti különbségre nem tekintő egyetértés szükséges voltát, melyekben csak a közelmúltban is ép a katolikus clerus némely képviselői voltak azok, kik hiveiknek rossz példát adva, maguk szitották a szenvedélyek lángját, melyre a lelkiismeretlenül felbujtott nép gyuladt volt. Nem a dunántúli vármegyék voltak-e azok, melyekben legelőször burjánzott fel az antiszemitizmus gaza és nem ép Nyitra vármegyében szenvedtek-e legtöbbet hitsorsosaink a papság védő szárnyai alá vett antiszemita képviselőjelöltek izgatásai folyán?

Mi jogosultabb és mi természetesebb tehát annál, hogy az, ki fenkölt gondolkozásmódjának már annyi tanujelét adta, ez alkalmat is megragadta, hogy a róm. kath. klerus nagy küldöttségét buzdítsa arra, mikép mint papok, buzgón ápolják a testvéries egyetértés tanait a lelkipásztori gondozásukra bízott hivek keblében. Így szóllott a király

Nyitrán és csaknem ugyanezen szavakkal élt ő felsége akkor, midőn a veszprémi és szombathelyi kath. egyházmegyék papságának adott útbaigazítást arra nézve, hogy mily irányban gyakorolja az befolyását a hívekre.

Leghatározottabban és legszabatosabban nyilatkozott azonban a király a Mihálovics bíboros érsek által vezetett küldöttség fogadtatása alkalmával. »Nem kétlem — ugymond — hogy buzgó és példaadó apostolai lesznek a testvéries egyetértés üdvös tanainak« és bizonyára jól megfontolva teszi hozzá, hogy »e téren elismerésemre és változatlan kegyelmemre mindenkor számíthatnak.«

Azt hisszük, ez elég világosan szól.

Megérthetik ebből még azok is, kik eddig megérteni nem tudták, mert nem akarták, hogy feladatukat a felebaráti szeretet ápolása, a vallási türelmesség hirdetése kell, hogy képezze; be kell látniok, hogy a sokat emlegetett keresztény szeretetnek nemcsak, mint eddig, ajkaikon, de sziveikben is kell lakoznia. Csak az esetben, ha ily irányban fognak kötelességük teljesítéséhez hozzálátni, ha ily irányban fogják érvényesíteni hathatós befolyásukat a népre: csak akkor számíthatnak a király elismerésére és kegyelmére.

Mert nem kell semmiféle sophisticus okoskodás ahhoz, hogy ő felsége említett nyilatkozatából nemcsak a küldöttségi tagok, de az egész magyar kath. klerus képviselői levonhassák ama következtetést, hogy az esetben, ha nem felelnek meg ő felsége várakozásának, ha hiveiknek nem a felebaráti szeretet és testvéries egyetértés üdvös tanait hirdetnék, hanem apostolai lennének a vallási intolerentiának és a felekezeti gyűlöletnek: ez esetben sem a király elismerésére, sem kegyelmére nem számíthatnak. Fon-

tolja meg tehát jól a kath. papság azon fennkölt szellemü nyilatkozatokat, melyek a trón magaslatáról intéztettek hozzája, kövessék az utat, melyet a legmagasabb kegyur jelölt ki számukra és akkor bizonyára nemcsak a király kegyelmére, de a nemzet hálás elismerésére is számíthat.

Dr. F. T.

A király szava.

A nyitrai királylátogatás alkalmából a magyar zsidóságra nézve jelentőségteljes fejedelmi szavak mondattak el.

A nyitrai zsidó hitközség küldöttségének fogadásánál a küldöttség szónoka azt az alázatos kérelmet terjeszté a király elé, hogy ő felsége kegyesen engedné meg, mikép a jelenlévő főrabbi áldását adhassa felkent uralkodójára és, hogy ez alkalommal fejét a rabbi, a ritus követelményéhez képest, befödhesse.

E kérelemre ő felsége ezen emlékezetes szavakat mondá:

»Vártam az Önök részéről ezt a kérelmet s örvendek, hogy Önök ilyen erősen csüngenek ősi hagyományainkon.«

Az eset appropos-ja, alkalomszerűsége és a válasz tartalma arra mutatnak, hogy e felséges királyi válasz nem ment és nem mehetett át a főudvarmesteri censura rostáján; e szép megnyugtató szavak az uralkodó pillanatnyi inspirációjának és nem a magas politika jól előkészített eszélyességének voltak folyományai, kifejezői és épen ezért kétszeresen őszinték és becsesek ezek és méltók arra, hogy örömtelt szívvvel tünődjünk el felettük.

Magyarországon »a legelső magyar ember, a király« az, aki legelső és leghatalmasabb védnöke a vallás és lelkiismereti szabadságnak; a koronás király az, aki a humánus felfogásnak azon magas niveaujára emelkedik fel, ahonnan a vallásos meggyőződést általános emberi szempontok és nem a felekezeti szűkkeblü álláspontjáról mérlegelik.

Hosszu évtizedeken át csaknem dogmává érlelődött az a tan, hogy a politikai és társadalmi konservativizmusnak szabadságellenes veleitái és a reakciónak megannyi rémei felülről, a hatalom gyúpontjából áramlanak ki; a mi alkotmányos királyunk már nem egyszer, most pedig fennebb idézett halhatatlan szavaival fényesen hazudtolta meg ezt a doktrínát.

Akik a közélet nagyobb jelentőségü mozanataira emlékezni tudnak és szeretnek, jól fogják tudni, hogy 5 évvel ezelőtt a zsidók és

keresztények közötti házasságot tárgyazó törvényjavaslat tárgyalásánál Tisza miniszterelnök nyíltan és nyomatékkal hangsúlyozá, hogy e javaslat törvénynyé emelése a király kifejezett óhajtását képezi. A liberalizmus első fuvalma tehát már akkor is a királyi lakból indult utnak; a javaslatot alólról buktatták meg.

Ennek ellenében most a nyitrai szavak dicsőségesen uralkodó királyunk fennkölt gondolkodásának egész eszmevilágát helyezik káprázató fénybe, amidőn a — király csak az imént mondván el dörgedelmes elítélő szavait a Nyitra megyében dult izgatások ellen, — örömet fejezi ki a fölött, hogy hü népének egy leghűbb része, a zsidóság »ilyen erősen csüng az ősi hagyományokon!«

A koronás király tehát, amidőn egyrészt a kor által igényelt liberális haladásnak utját nem állia, másrészt az ősi hagyományokhoz való ragaszkodás felett örömet fejezi ki.

Ennél szebben és harmonikusabban nem nyerhet kifejezést egy hatalmas uralkodó fennkölt gondolkodása és a hazai zsidóság ebből nemcsak megnyugtatót merithet minden idők viszontagságai közepette; de ez legyen uralkodójához való lelkes ragaszkodásának és törhetlen hűségének, mindennapi buzgó imájának egyik ujjabban megnyílt üdítő forrása is.

A magyar szent korona nemcsak a hatalomnak, hanem a bölcsességnek és igazságnak legfőbb forrása, kutfeje!

Dr. B. A.

Zsidó gyarmatok.

V.

E viszonyok közt, könnyü elképzelni, Stampfer tétlenül nem maradt. Kedvencszemje mellett valóságos esatákat vivott. Arról volt ugyanis szó, mi történjék a sok száz családdal, mely Jeruzsálemben sem foglalkozást, sem helyt nem talált; kik otthon megszokták a munkát s a kik irtóztak a gondolatától, hogy új hazájukban alamizsnára kelljen szorulniok, melyet európai testvéreik nekik esetleg juttatnak? Stampfer előállt az eredményekkel, melyeket Peszach Tikvosh gyarmaton elért, hol akkor már 29 család lakott és a mely — igaz, hogy elnyelte Guttman Dávid nem jelentéktelen vagyonát, de a mely akkor már olyan stádiumban volt, hogy reményt-táplálhattak, miszerint rövid idő múlva a kolonia saját lábán is megállhat. Vásároljunk földeket, — ez volt Stampfer tanácsa — az ország különféle vidékén, adjuk át azokat azoknak, a kik szántóvető munkára vállalkoznak s kik

arra képesek. Szoktassuk ez embereket ahhoz az életmódhoz, melyet egykor ősünk követtek itt és ha az első években rá is szorulnak a külső támogatásra, sőt ha ők maguk egyáltalán nem fognak megállhatni külső segítség nélkül, annál bizonyosabb, hogy a következő generáció igenis meg fog állhatni. Az született szántóvető nemzedék lesz, annak e föld hazája, mindene lesz. Stampfer, a tapasztalat embere, megnevezte a vidékeket, melyek a gyarmatosításra leginkább alkalmasak, megjelölte a módokat, melyek szerint a vezetőknek eljárniok kell; de miudetzél Stampfer alig ért volna célra, ha maga nem kél utra, Párisba, Londonba, Odessába és New-Yorkba. A hol járt, tüzes nyelvvvel demonstrálta, hogy a zsidó menekülteknek Palesztinában egyedül az ekeszarva mellett van jövőjük, szép és méltó jövőjük; és a mikorra hazatért, hozzáláthatott a gyarmatok beszerzéséhez.

És ma már a következő zsidó gyarmatok általnak fenn a szentföldön:

Zichron Jakob (זכרון יעקב) Közel Kai-fához, nem messze Caesariától; lakja 90 Rómániából menekült család. Van iskolájuk, zsinagógájuk, fürdőhelyük, közös kutjuk (Palesztinában nagy vagyon.) Van mindegyik családnak egy tehene, két szamara és egy lova és laknak 39 fánád- vagy vályogházban. Köház csak 3 van. A kolóniának van egy igazgatója, munkavezetője és 3 tanítója Párisból. E gyarmatot fentartja a párisi Rothschild Edmund báró.

Golon Baboson (גולן בבסון) 4 órányira Zefat városától. Lakja 125 benszüült, marokkói, egyptomi, temani (yemen) és európai törökországbeli család. Ez az egyetlen gyarmat, mely az utolsó évben már külső támogatásra nem szorult.

A földet megvette és a gyarmatokat eddig fentartotta felejthetlen Montefiore Móses báró. A gyarmatosok egymás közt csak héberül beszélnek, de tudnak jól arabul és spanyolul is. A fiatalabbak értenek francziául is. Golon Babosonnak 50-nél több háza van, köztük több köház, sőt két emeletes háza is. Van iskolájuk, zsinagógájuk, szőlőkertjük, sőt van — katonaságuk is. Ugyanis 25 fegyveres ember folyton őrzi a határokat, nem közelednek-e a hivatlan beduinok, kik az összes kolóniák rémét képezik. E kolónia fölött most Montefiore-Sebag báró, Montefiore Mozes nővére fia és örököse rendelkezik.

Jesod Hámálo (יסוד המעלה) Uj kolónia a Jordán mentén. Alapította és fentartja Hirsch Maurice báró Párisból. A gyarmatot 35 fiatal muszka lakja. A föld itt nagyon hálá-

datos és a lakók fölötté szorgalmasak. A gyarmatosoknak sok akadályal kell megbirkózniok és sok veszedelemnek vannak kitéve, Jesod Hámálo mind e mellett a legszebb reményekre jogosít.

Ros Pino (ראש פינה) Északra Tiberiastól, a Chov'vé Zion szövetkezet által (központja Odessa) fentartott 60 muszka, 20 román és néhány yemeni, bulgár és török család által lakott kolónia. E gyarmatnak fölötté nehéz a helyzete. A lakók közt viszályok dülnek, a föld kemény, akár a szikla és a beduinok folyton fenyegetik. Zezán, füge és olajfa dusan terem.

Rison L'zizon (ראשון לציון) Fekszik Jaffa és Jeruzsálem közt. Lakja 10 temenista (yemenbeliek), 40 muszka és egynehány román zsidócsalád. E kolóniát is Rothschild Edmund báró tartja fenn, ép úgy, mint a csak két órányira tőle fekvő

Ekront, (עקרונ), mely a nemes férfinak ugyszólván kegyencze. Ekrón lakói (30 muszka, marokkói, tunisi és hollandcsalád) különös szorgalmuk és tisztaságuk által tűnnek ki. Ott, hol még 6 évvel ezelőtt talán századok óta nem szántott pusztaság terült el, most gyönyörű Orange-kertek diszeskednek (Midön a báró 2 hónappal ezelőtt személyesen meglátogatta az általa segített kolóniákat, Ekrón ujból annyira megnyerte tetszését, hogy minden családnak külön-külön 1500 frankot ajándékozott istállók építésére. Egy Leeren nevű hollandiát, ki nem rég Vad ed Chanen nevű szomszédjával közelében nagy narancskertet plántált, azon szerencsében részesült, hogy a báró kétszer meglátogatta és ezer frank árán rendelt meg nála narancsot. Rison L'zionban Ossavetzki igazgatót, ki ellen a gyarmatosok panaszkodtak, a báró áttette Peszach Tikvohra, mig ennek igazgatóját, a derék Hajum urat Rison L'zionra hívta. — Az »Archives Israelltes« legujabb számából.) Nem messzire Ekrontól tekszik

Gederoh (גדרה) melyben 40 muszka munkálkodik. E kolónia földjének megvásárlásához többen hozzájárultak és ezek közt volt Oliphant ur, a nagylelkű anglikán lelkész is, kinek a palesztinai zsidók ezen kívül is sokat köszönnek. Gederoh egyébiránt oly termékeny és a benne lakó baltaiak (muszkák) annyira ügyes és szorgalmas emberek, hogy ma-holnap saját lábán is megállhat.

Tikvász Jiszroel (תקות ישראל) 5 órányira fekszik Chebrontól. Fentartja a parizsi Alliance Israelite Universelle. Lakja 50 muszka menekült, kik otthon is nagyobbára földmivelők-voltak; kolóniájuk mindamellert nem tudott eddig

virágzásra jutni. A föld terméketlenségét és a víz hiányát okozták. Ez utóbbin nemrég segítve lett, a mennyiben az Alliance roppant áldozatok árán nagy kutat ásatott. A kolónia barátai most már remélik, hogy ez lendíteni fog Tikvasz Jiszroel viszonyain.

S most ideje, hogy áterjek, illetve, hogy visszatérjek a honnan kiindultam: a legrégebb, legnagyobb és a legvirágzóbb gyarmatra: P es z a c h T i k v o h r a.

Közli *Szabolcsi Miksa.*

(Folytatása következik.)

Esztergomi hang az antiszemitizmusról.

Az »Esz. és Vid.« egyik közelebbi számában Fehérváry S. Kálmán tollából vezércikk jelent meg, melyből, mivel igen élénken illusztrálja a hercegprimás székvárosának antiszemitizmusát s hogy arról ott mint gondolkoznak, adjuk a következőket:

„Nálunk Esztergomban nincsen komoly zsidókérdés. Van ugyan egy gyöngye áramlat, de ez inkább csak szatócsjellegű s politikai hatálylalyal és alkotmányos formával nem bír. Ennek az áramlatnak az a célja, ami a szemes antiszemitáké országszerte. Halat keresnek a zavarosban, hasznót hajtanak a felkavart állapotokból. Csinálnak mindenféle raktárat, árulnak keresztény lisztet, zsidóellenes véres hust, antiszemita pálinkát és mindezekhez olyan szalonnavágó jákecz-irtó bicskát, melynek a nyelére rá van írva az üzlet firmája ebben a három szóban: üsd a zsidót!

Nem akarunk személyeket megnevezni, mikor ezeket az üzelmeket leleplezzük. Nomina sunt odiosa. Csak óvni akarjuk a közönség gondolkodó részét a talmi apostolok ostoba humbugjaitól. Néhány esztendő előtt valaki sok esztergomi tagot gyűjtött egy budapesti hangzatos antiszemita irodalmi társaságba. Magam is beiratkoztam, csupa udvariasságból. És mit produkált az „Auróra“-? Beváltotta-e az ígéreteket, közvetítette-e az elsőrangú keresztény írókat velünk? Budapesten gúnyosan mosolyognak, mikor arról értesülnek, hogy Esztergomból ennyi és ennyi tagja akadt a nagy húhóval megindult, de nemsokára zátonyra került antiszemita irodalmi egyesületnek. Nem kérem vissza a pénzemet; de nem állok be többször baleknek.

Ott van azután a fogyasztási szövetkezet, melyet épen Verhovai Gyula támadott meg legerélyesebben. Bizonytalan nevű financierek gründolták a boldog vidék számára. Hogy mi lesz az üzlet vége, azt még most nem tudjuk; de hogy nem kóser a szellem, az bizonyos. Az elv itt is az: üsd a zsidót! de kaparj mellette magadnak, a mig lehet!

Ilyen antiszemita üzletek, vagy inkább üzelmek mellett, méltán felháborodhatik a megpumpolt jóhiszemű publikum s joggal kérdezheti: hát már nem avatkozik bele mindezekbe a rendőrség? Meddig fog még tartani ez a halászat?

Egyébként az egész antiszemitizmus nem egyéb, mint feltűnni vágyó emberek létrája. A politika, a sajtó és a társadalom néhány ideiglenes embert kapott a nyakára s az alkotmányos szellem nyugodtan nézi az országház, a sajtó és a társadalom elzüllött alakjait, a mint véres szájjal, füstölgő romok közt, pálinkás hadak élén azt kiabálják: üsd a zsidót!

A király Nyitrán.

Az „Egyenlőség“ eredeti tudósítása.

Nyitra. 1887. szept. 7.

Nem én volnék az első, kinek nem sikerülne, ha megkísérleném ama szemkápráztató pompát leírni, melylyel ő felségét Nyitra város közönsége fogadta. Ugy a külső fényezés, mely által a város meseszerű szépséget öltött, valamint a szívből eredő lelkesedés, melylyel felséges urunkat a harmincz ezerre tehető közönség üdvözölte, méltó volt a legmagasabb vendéghez.

Nem is tűztem ki magamnak célul a fényes fogadtatást sorrendben leírni, e sorok különleges célja részletesebben közölni ama szerepkört, mely az ünnepélyességekben a zsidóknak, nevezetesen a nyitrai izr. hitközségnek jutott osztályrészül.

Ugy a rendező bizottságban, mint az első fogadó küldöttségben résztvettek hitközségünk előkelő tagjai. Ilyenek: Árpácssy Imre, dr. Pereszlényi Henrik, Engel József és mások.

Az izr. hitközségi választmány csaknem teljes számban jelent meg, hogy ő felségének városunkba való bevonulása alkalmából a már amugy is végtelennek tetsző hintósort hosszabbítsa és őszinte lelkesedésének eme külső jelét se mulasztja el.

Midőn a hitk. választmány a sátoztáborba felvonult, hogy a felséges vendéget a hitközség nevében üdvözölje, ott láttuk: Hönig József főrabbit, Gerstl Mór hitk. elnököt, dr. Pereszlényi Henrik társelnököt, Árpácssy Imre iskolaszéki elnököt és a következő választmányi tagokat: Engel József, dr. Kállay Armin, dr. Löwinger Mór, Stein Dávid, Stein Ferencz, Boxhorn Vilmos, Weisz József, Rappeport Lajos, Grünfeld Nátán, Kohn Dávid, Felsenburg Fülöp, Pollák Miksa, Winterstein Géza, Quittner Nándor és Neumann Jónás urakat.

A programm értelmében a hitközségi küldöttségnek kellett volna utolsónak megjeleni ő felsége előtt, de világos jeléül annak, hogy a felső és legfelsőbb körök nem vezéreltetik magukat alacsony tekintetek által, ő nagyméltósága Gyürky Ábrahám főispán ur közbenjárása folytán úgy intéztetett, hogy jóval előbb, már a negyedik helyen jelenhetett meg a küldöttség ő felsége előtt. Az üdvözlő szavakat dr. Pereszlényi Henrik tartotta. Az üdvözlő beszéd szóról-szóra így hangzik:

Legkegyelmesebb urunk, szeretett királyunk!

A nyitrai izr. hitközség képviselői, császári és

apostoli királyi felséged előtt megjelentek, hogy kifejezést adjanak alattvalói hódolatuknak és utolsó lehetőségükig való ragaszkodásuknak szeretett királyuk szent személyéhez, kinek dicső uralkodása alatt a többi honpolgárokkal való egyenjogúságukat elnyerték. Azon kérelmünket terjesztjük elő, miként hitközségünk velünk jelenlevő lelkésze felséges királyunkra áldását mondhassa.

Ő felsége következőleg válaszolt:

„Köszönöm hódolatuk kifejezését. Önök hitsorsosai a trón és haza iránti hű ragaszkodásukat mindenkor beigazolták; haladjanak ezentúl is ezen ösvényen s királyi oltalmamra s kegyelmemre mindenkor bizton számíthatnak.“

Hönig József rabbi erre előlépett és engedelmet kért ő felségétől arra nézve, hogy befödhesse fejét, mert a vallásszabta héber áldást óhajtja elmondani, mire ő felsége ezt mondotta:

»Vártam az Önök részéről ezt a kérelmet s örvendek, hogy Önök ily erősen csüngenek ősi hagyományaikon.«

A rabbi erre fődött fejjel, áhitattal, fennszóval elmondta a »Boruch senoszán michvodo l'boszovodom!« benedictiót, mire ő felsége és a küldöttség tagjai hangosan „Amen“-t mondtak.

Ő felsége a küldöttség több tagját megszólítással kitüntete, többek között a templom felől és az elnöktől sok teendőjéről kérdezni kegyeskedett.

A legfelsőbb válasz hitsorsosaink körében igen örvendetes hatást keltett és ugyszólván szájról-szájra járt. A mint beavatott helyről értesülünk, a legfelsőbb válasz aranybetűkkel csinosan kidolgozva a hitközség tanácstermében ki fog függesztetni, hogy megörökíttessék. Általános a hit, hogy a felekezetek küldöttei között az izr. hitközségéi nyerték a legmelegebb hangú választ.

Estve a város tündéri látványt nyújtott. A Nyitra folyó városhosszat ezernél több, petróleummal töltött serpenyő által remekül ki volt világítva. A sziklán épült vár épületei és a bástyák párkányai impozáns látványt nyújtottak. A Zoborhegyen korona alakban több olfa és galy volt felállítva és az est beálltával ez is meggyújtott; képzelhető, mily szép látványt nyújtott ez! A gőzmalmon, mely Bak Ernő hitsorsosunknak tulajdona, a magas látogatás alkalmából minden este gyönyörű három villamos láng égett, melyek magasságuknál fogva, messze a városon túl láthatók voltak, miként három fényesen tündöklő csillag. A városban pedig minden ablak ki volt világítva, némely házon igen sok színes lampion árasztott meszeszerű fényt. Egyik házban, nagy üvegtábla mögött ő felsége életnagyságu képe volt kiállítva, melyet két pléhkúpról mintegy 100 gyertya világított meg. Ezt is egy hitsorsosunk, Schiller József állította ki. Ugy a házak külső feldisztatásánál, mint a kivilágításnál elismerésre méltó buzgalmat fejtettek ki a nyitrai zsidók. Felséges Uralkodóink itt időzése alkalmából háromszor volt udvari ebéd. Egy alkalommal Gerstl Mór hitközségi elnök. más alkalommal pedig Hönig József főrabbi voltak hivatalosak.

Weisz József, a „Nyitrai Lapok“ szerkesztője lapjának ünnepi számából díszes bekötésben egy díszpéldányt juttatott ő Felségéhez, melyért elismerésképp gyönyörű mellűt kapott legfelsőbb elismerő levél kíséretében ő Felségétől.

A határtalan lelkesedés, melylyel Uralkodóinkat egészen az elutazásig kísértük; benső, igazi, őszinte szívbéli volt; és meghallgatja Isten hiveinek szívből eredő hő óhajtását, midőn számtalanszor ismétlik: „Éljen a király!“

Erber Lipót.

Gyöngyszemek a talmudból.

Kényszerrel akarsz gyakorolni az időre, sokkal előbb kényszerrel gyakorol az tereád.

*

Az idő sokszor olyan, mint a részeg ember. Hiába fejtegeted előtte a legfenségesebb tételeket, ő nem ért meg, ő csak dülöng. Be kell várnod míg kialuszsza magát, aztán beszélhetsz vele.

*

Erkölc, igazság és szeretet az Örökkévaló ama tulajdonával birnak, hogy örökkévalók.

*

Kedves a kötelességteljesítés, de csak úgy, ha idejében történik.

*

Az angyal, ki a szellemekkel rendelkezik: Domah az ő neve.*)

*

Az adakozóknak hat osztálya van, de a hetedik nagyobb, mint mind a hét összevéve:

Van, ki adakozik, de mellé szitkozójik.

Van, ki szívesen adakozik, de sokkal kevesebbet ad, semhogy az efogadó nagy szükségének megfelelj.

Van, ki eleget ad, és szívesen, de csak akkor, ha kérnek tőle.

Van, ki kéretlenül is szívesen és bőven adakozik, de adományát a szűkölködőnk kezébe adja, miáltal ennek pirulnia kell.

Van olyan nemes is, ki adakozik, anélkül, hogy a szegény tudná kitől ered az adomány, de az adakozó tudja, kin segített.

Még magasabban áll, ki úgy adakozik, hogy ő nem tudja ki nek juttatja és a szűkölködő nem tudja, kitől veszi az adományt.

De hasonlíthatatlanul dicőbb, végtelenül fenségesebb az a jótévő, ki a jótékonyt az előre gyakorolja, ki az elszegényedéstől megóvjja testvérét, ki a tántorgót nem engedi elesni, hanem támogatja és ismét lábra állítja. A ki ezt gyakorolja, arról mondja az örökkévaló: »Az én kedvenczem vagy te, a kivel én dicsekszem.«

Lubrich Ágoston — megy.

Lapunk zártakor a következő sokatmondó hirt vesszük: Dr. Lubrich Ágost, egyetemi tanár, volt nyitrai antiszemita képviselőjelölt (utalunk multheti számunkban »A rektori beszéd és Lubrich Ágoston« feliratu czikkre) a budapesti egyetemen a jelen félévre hirdetett előadásait **nem fogja megtartani.** Azt hisszük, nem csalódunk, ha eme visszavonulót magasabb helyről »sugalmazott«-nak tartjuk, és hogy ezt az ideiglenes visszavonulást csakhamar végleges nyugdíjazás fogja követni.

*) Domah (דומה) várakozást, csendet, illetve kitartást jelent.

Rabbi-beiktatások.

Ó-Buda, mely 7 évig árvakodott rabbi nélkül, nagyon szerencsés választást tett, hogy Klein Gyula drt. ki 14 évig volt a szigetvári zsidó hitközség lelkesze, fogadta lelkipásztorául. A tudós rabbit, ki alig 38 éves, f. hó 6-án iktatták be székébe. Szigetvár nehezen vált meg tőle, s hogy mennyire érzi vesztességét, mutatja az az érzékeny bucsu, melylyel a távozonak, Szt-Lőrinczig elkisérvén őt, isten hozzádot mondtak.

A fővárosba érkezett Klein Gyula drt az ó-budai hitközség küldöttsége várta az indóházánál és a Tigris szállóba kísérte, honnan d. u. 4 órakor a hitközség nevében üdvözlő Ehrlich József elnök felhívására mintegy 40 kocsiából álló diszes kísérettel áthajtottak az ó-budai zsinagógába, mely már akkor szorongásig telve volt. Ott voltak: Ráth Károly főpolgármester (ki a fővárost üdvözölte a szerencsés választásért) Kammermayer és Gerlóczy polgármesterek, Haberhauer és Jung tanácsnokok, Hauszmann ker. előljáró, Ország Sándor dr. orsz képviselő, Tatai dr. ker. orvos, több III. ker. bizottságtag, a budai hitközség Goldberg Rafael dr. rabbival, a pesti hitközség képviselője, 3 betegsegélyző egyesület zászlóval, a munkás a Bikur Cholim, Menucho Nechono Anse Mokom, a Komák s még többféle egyesület küldöttségei.

A templom előtt megérkezvén, a hitk. előljáró üdvözölte s miután a zsinagógában Blumenfeld kántor vezetése mellett az énekkar több imát énekelt, Österreicher Pinchas Eliás, az agg rabbihelyettes remegő hangon elmondott héber beszéddel adta át a szószéket. Beszédében elmondta, hogy Ó-Buda mindig anyja volt a zsidóhitközségeknek, táplálója a tudományoknak s kutforrása a tanácsoknak. Kérte az új rabbit, hogy olyan elődökhöz, mint a nagyhirű rabinu Münz Mózes (Maharam Münz), mint a nagy tudományu rabinu Heller Z'wi, kit bölcsesége miatt Charif (éleseszü) néven emlegetnek, s mint az utóljára Ó-Budán működött rabinu Hirsch Mardechaj Amram (jelenleg prágai főrabbi) — méltó legyen s ez óhaja is. Végül azt kívánta, hogy az új választása a hitközség áldásává váljék. Klein Gyula dr. erre szintén ékes héber nyelven mondta el: hogyan elszorul a szive midőn ilyen nagyok örökébe lép s mint érzi gyengeségét; de ígérte és fogadta, hogy egész tehetségét, minden tudását és akaratát arra fogja szentelni, hogy elődeinek szégyenére ne váljék. Azután az új főrabbi gyönyörű magyar beszédet tartott, melyben hivatkozva a vallásosokra, hazaszeretetre buzdította, s végül imát mondott a királyi családért s a főváros előljáróiért; mire Ráth és Kammermayer üdvözlésére siettek. A nagyhatású beszéd után még néhány zsoltárt énekeltek el, mire dr. Klein remek német

beszédet tartott, melyben lelkeszi programát gyönyörűen fejtegette.

Este tiszteletére igen látogatott bankett volt, a melyen elmondott számos felkösöntő közül Tatai drét emeljük ki, ki az új rabbinak figyelmébe ajánlotta, hogy az ó-budai izr. hitk. mindig támogatni fogja terveiben áldozatkészségével. Az ünnepelt válaszában szavánál is fogta a felkösöntőt, miből s jeles beszédének az iskola ügyre vonatkozó részeiből azt következtetjük, hogy Ó-Budán rövid idő múlva izr. felekezeti iskola fog megnyitni.

Szólnokról értesítenek bennünket, hogy ott f. hó 6-án iktatták hivatalába Friedliber Ignácot, akit délután, megérkezésekor Czukor ügyvéd üdvözölt s sokan kísérték a városba.

Miután a hitközségi tanácssteremben a hitk. elnöke, Adler Ignác üdvözölte s a hivatal pecsétjét átadta, a templomba vonultak az ünnepélyes isteni tiszteletre, melyen az „odaváló dalárda is közreműködött. Friedliber Ignác székfoglaló beszédjében jövő működésének programját adta és talpraesett magyar szónoklatával elragadta hivat. Este bankett volt, melyen a királyra mondott első felkösöntő után számos toasztban éltették az új rabbit, poharat emeltek a hitközség békéjére és felvirágozására.

Zomborból írja levelezőnk: Fischer Mihály dr. f. hó 6-ikán lett beiktatva rabbiszékébe. Hozzánk bár kora reggel érkezett az indóházba, még is csaknem az egész helybeli izr. hitközség várta s a kerületébe tartozó hitközségek küldöttségei. Az indóházból hosszú fogatsor kísérte a városba. A templom előtt, mely fel volt lobogózva és virággürlanlandokkal ellátva, Bruck Adolf hitk. alelnök, Bárány Lipót, a Chevra Kadicha elnöke, meg Weisz S. W. jegyző, ki az üdvözlő beszédet tartotta, várták. Az ünnepelt a beszédre röviden válaszolván, a zsufozásig tölt templomba ment a fehér ruhába öltözött lányok sorai közt. Az ünnepély énekrészeit fiu- és leány-kar énekelte, melyek után az új rabbi megtartotta „szeresd felebarátodat, mint tenmagadat“ jeligejű beszédét és pompás előadásával, meg eszme-gazdagságával a különféle hitfelekezeti hallgatóság-nál nagy hatást ért el.

— Ó-Kanisáról írják: Augusztus 30-án tartotta Dr. Flesch Armin egyhangulag megválasztott nagy reményekre jogosító ifju rabbink bevonulását, mely valóban impozans volt; programbeszédét, mely hazaszeretettől s vallásosságtól volt áthatva, nagyszámu előkelő közönség hallgatta végig s a templom az utolsó helyig megtelt hallgatókkal. Délután 1 órakor az új rabbi tiszteletére diszebéd volt, melyen mintegy 100-an vettek részt, szónoklatokban itt sem volt hiány, melynek diszes sorozatát dr. Flesch Armin nyitotta meg, ő felségét a királyt éltetve.

H i r e k.

A király Csáktornyan. A nyitrai ünnepélyességek után a Muraközbe utazott ő felsége. A küldöttségek sorában, melyek ott a magyar király előtt megjelentek, ott voltak a csáktornyai izraelita hitközség küldöttei is, kiket Benedikt hitközségi elnök vezetett ő felsége elé. A küldöttség a következő tagokból állott: Schwarz rabbi, Wollak Lajos hitk. alelnök, Kohn Hermann, Hirschmann Lipót és Hochsinger Sándor.

Wollak alelnök a következő beszéddel üdvözlé ő felségét.

»Császári és apostoli királyi Felség!

Legkegyelmesebb Urunk!

Csáktornya izraelita hitközségének képviselőjében megjelentünk Felséged előtt, hogy Felséged iránti alattvalói hódolatunknak és hű ragaszkodásunknak kifejezést adjunk. Azon százezrek egynéhánya vagyunk, a kik Felséged bölcs országlása alatt lettek szeretett hazánk többi polgártársaival egyenlőkké. Hálás szívvel emlékezünk Felséged ezen dicső alkotására és örömmel ragadjuk meg a szerencsés alkalmat annak kifejezésére, mikép a haza többi többi polgáraival nemcsak a jogokban, hanem a trón és a haza iránti odaadó áldozatkészségben is egyenlők vagyunk és akarunk lenni. Az ur isten éltesse még soká felségedet, felséges családja és népeinek boldogságára és örömére. Éljen! (Lelkes éljenzés.) — Könyörgünk felségedhez — végzé a szónok — engedje meg kegyelmesen, hogy lelkészünk, vallásunk parancsa szerint felségedre áldását mondhassa.

A király ő felsége köszönetet mondva a küldöttségnek, megjegyzé, hogy meg van győződve hitfeleik loyaltásáról, kik eddig is mindig hű ragaszkodást tanusítottak a trón és a haza iránt. Ő felsége, szavait azzal végzé, hogy az izraeliták az eddigi uton haladva, ezután is mindig számíthatnak királyi oltalmára és kegyelmére.

Schwarz rabbi, ő felségére végül héber és magyar nyelven elmondta az áldást.

Nyiregyházi hitsorsosaink közt nagy a méltatlankodás, hogy Gräfl főispán a megyei küldöttségbe, mely Tőke-Terebesen a király előtt tisztelegni fog, egyetlen zsidót sem választatott be, holott Zemplén, Sáros, Ung, Ugocsa, Beregmegyék küldötteik közt legalább két-két zsidó van. Hát ez bizony nagy tapintatlanság ő méltósága részéről. Oly férfiak a milyenek pl. dr. Bleyer Nagy-Kállóban, ki 20 év óta bizottsági tagja a megyének, melyet odaadással szolgál s melynek igazi disze, oly férfiak, mint pl. Dr. Heumann, Katz Mihály, Haaz, Stern, Blau, Propper, Szamuely, Kornstein, Dr. Garay, Czukor, Klár és még más zsidó megyei bizottsági tagok bizony cseppet sem váltak volna szégyenére nemes Szabolcs vármegyének. De midőn concedaljuk, hogy a szabolcsmegyei zsidókon e mellőzés által sérelem történt, nem tehetjük, hogy ne kérdezzük, hogy hát miért nem küldött ezek után a szabolcsmegyei zsidóság külön deputatiót ő felségéhez? A küldöttségben, melyet Szabolcsmegye meneszt a királyhoz, benne van a nyiregyházi katolikus esperes, az oláh pópá, a református lelkész, a luteránus pap, az az képviselve vannak az összes felekezetek csak a zsidók nem. Az pedig csak nem felélhet meg a szabolcsi zsidók loyaltásának, hogy épen ők ne legyenek képviselve akkor, mikor a megye szeretett királyunknál tiszteleg?

Ha Tőke-Terebesen már nem jelenhetnek meg, azt hisszük, helyesen cselekednének, ha Kolozsvárra menesztenének küldöttséget, hova ő felsége csak e hó 23-án fog megérkezni.

A deési orth. hitközség fölhívást küldött szét azon erdélyrészi hitközségekhez, melyek a király előtt Kolozsváron küldöttségileg meg fognak jelenni, hogy fogadják el kolozsvári Horovitz Sámuel atyánkfjának és a kolozsvári orth. hitközségnek azon indítványát, mely szerint a hitközségek, tekintet nélkül neolog. orthodox vagy statusquo voltukra, magukat egy közös küldöttségben képviseltessék. A deési orth. hitközség a maga részéről Klarmann Adolf h. elnököt, Hartmann Ferencz rabbi helyetttest és a vidékről Dux Emánuel és Kepes Gyula urakat küldé ki. Üdvözljük az erdélyi zsidókat e józan és hazafias lépésükért!

Zarándokolás Jeruzsálembe. 112 magyar és osztrák polgar vesz részt ama keleti kéjutazásban, melyet a m. á. v. városi menetjegyirodája rendez. A különvonat f. hó 10-én indult el Budapestről és Corfut Alexandriát, Cairót és Jaffát érintve jutnak Jeruzsálembe, hol épen a Jom-Kipur ünnepet töltik el. Jaffából kirándulást tesznek az oda igen közel eső Peszach Tikvoh kolóniába. — Visszatértükben Cyprus, Konstantinápoly, Pyraeus, Athen és Trieszt kikötőit érintik. Ott van a kéjutazók közt számos magyar hitsorsosunk is; így: Stern Adolf dr. honvéd dandárosfőnök (Debreczen), Sváb Lajos (Csőka), Grüner Soma dr. (Zombor), Roheim Sándor (Zombor), Basch Géza (Csibakháza), Ehrlich Mózes és neje, Wolfner Tivadar, Czeiger Mór, Wohl Rumi, Karsai Zsigmond (Budapestről), Lichtstein Dezső és Sámuel, Schwarz Kálmán (Debreczen). Hirlapiró hitfeleink: Pollák dr. a »Pester Lloyd« és Adorján Sándor a »Nemzet« részéről és Radó Antal író. A társaság vezetője Erődi Béla dr. fiumei igazgató. A társaság egyik előkelő tagjának ígérését birjuk, hogy tollából az »Egyenlőség« számára néhány utirajz fog kikerülni. Örömmel adunk erről tehát már előre is hirt t. olvasóinknak.

— **Az 1886-ik évi névmagyarosítások** statisztikáját közlé a napokban Telkes Simon, a központi névmagyarosító társaság elnöke. Örömmel értesültünk belőle, hogy a névmagyarosítások általában szaporodtak az előbbi évekhez képest, s hogy a haza lakosságának csak 5 százalékát kitevő zsidóság a névmagyarosítások terén több mint 50 perczenttel szerepel. Csak a rosszakarat nem tekinti e számokat az igaz hazafiság fokmérőjének. 817 folyamodó közül 421 volt a zsidó, 321 a római katolikus, 30 az ág. hitvallású, 24 a görög kath., 13 a református, 7 a görög keleti és 1 az unitárius. Bizony mindez nem igen sok. Azonban van a kimutatásban egy másik jelenség, melyet Bartók Lajosnak, a »Bolond Istók« szerkesztőjének jó lesz megjegyezni. Azt olvassuk ugyanis, hogy két férfiú, névszerint Schöfer Ferencz és Moldován urak Hunyadi-ra, ketten, t. i. Rézler János és Nikola ur Rákóczi-ra, egy — Pópeszku — pedig Petőfi-re változtatva meg a nevét. Ez az öt polgártársunk nem zsidó, s mi korántsem szemrehányásképen említjük föl, hogy ily nagy emberek nevét vették át; hanem csupán azért, mert ezzel az állítólagos kegyeletlenséggel rendesen a zsidókat vádolják. Hogy mennyi igazsággal, azt látjuk a fenti adatokból. Ismételjük, kevés nekünk egy évre 817 folyamodó. És bizonynyal többen volnának, ha néhány év előtt,

midőn a névmagyarító mozgalom épen java virágában volt, az antiszemitaság halálos, minden nemest megmetyelvező fuvalma ezt a virágot is nem érinti. A Bolond Istóknak nevezett élczlap járt legelől e téren. Nem az élcz, a szellem hatalmával, hanem olyan nyelvöltögető gúnnyal, olyan impertinens nevetségessé tételével azoknak, a kik tiszta, hazafias szándokkal öltöttek magyar nevet. Még csupán arra hívjuk föl olvasóink figyelmét, hogy a névmagyarosításra nézve a kellő utbaigazítást a központi névmagy. társaság a »Fővárosi iparosok körében« (Ferencziak bazárja, I. emelet) minden hétfőn d. u. 5-től 7-ig szívesen megadja és kívánatra a folyamodást is díjtalanul elkészíti és közvetíti az illetékes helyekre.

— **Az angol királynő** jubileumát a jeruzsálemi hitközségek is megünnepezték. Előjáróik a konzulnál tisztelegtek, mit a konzul úgy viszonzott, hogy Salant Simon rabbit meglátogatta. A községek közösen meleg hangu táviratot intézett a királynéhoz, ki figyelmüket meleg hangu levélben meg is köszönte.

Szinte mesések a hírek, melyek Hirsch báró jótékonyágának élő tanujelei. Most is két újabb nagylelkű adományáról számolhatunk be. Az egyik, hogy 400,000 frankot adományozott az Alliance Isr. Universelle nek, mely összegből iskolák lesznek alapítandók a keleten; a másik, hogy fiának lóistálót eladván több mint 200,000 frankon, ezen egész összeget londoni jótékony intézeteknek adományozta.

— **Hirsch báró** 52,000 frankot küldött Bagdadba a sáskajárás és árvizek által éhhalállal fenyegetett lakosság felségelésére.

Lovag Erényi Ullman Sándor dr. országgy. képviselőnek, a fogarasi zsidó iskola Maecenásának, a fogarasi izr. hitközség hálájának kifejezéseül díszes köszönő-levelet küldött. Dr. Ullmann közbenjárására ugyanis képviselősege óta a közoktatásügyi miniszter 350 frt évi segélyben részesíti a fogarasi zsidó iskolát. Ugyanő legutóbb 200 frtot adományozott a fogarasi izraelita hitközségnek hitközségi és iskolai célokra.

Zadok Kahn, a párisi »grand rabbin« — mint a Pester Lloyd írja — ismét tanujelét adta azon igazi barátságának, melylyel a párisi magyar és az osztrák alattvalók iránt viseltetik. Ugyanis Párisban legutóbb mozgalom indult meg az idegen munkások kiszorítására, s ebben nagy részük van a munkaadóknak is. Így a napokban a Ruffier des Aimes és társa cég munkásai kijelentették, hogy a velük együtt alkalmazott mintegy 170 magyar és osztrák munkással többé nem dolgoznak. A kenyervegől megfosztott magyar és osztrák munkások a népszerű főrabbihoz, Zadok Kahnhoz fordultak küldöttségileg közbenjárásáért. S a grand rabbin segített is rajtuk, mert a munkások legnagyobb része visszanyerte állását. A magyar és osztrák munkások konferenciáján megjelent Zadok Kahn fölkérésére Picard a »France« felelős szerkesztője és földieinket türelemre és nyugalomra intvén, följajánlotta, hogy ügyüket védelmébe fogadja.

Királynénk és Heine. Említettük annak idején, hogy Erzsébet királyné Hamburgban Embden-Heine asszonyt a nagy költő nővérét kegyeletének jeléül meglátogatta. »Óhajtanám — mondá a királyasszony ez alkalommal — a költő sirját megkoszorozni; de nem akarom ezt idegenek által teljesíteni, hanem várok, míg magam vagy családomból valaki Párisba

utazik.« Minthogy ez idő szerint Stefánia trónörökös-asszony Párisban tartózkodott, a királyné táviratilag rendelt meg egy párisi virágkereskedésben egy gyönyörű koszorút, melynek fehér szalagján »Erzsébet császárné királyné — kedvencz költőjének« fölírás állott. Így rótta le a fölséges asszony »szíve tartozását.«

— **Löwe Lajos**, a nép ügyének bátor bajnoka, emlékkövet kap a berlini temetőben. Az emlékkő Lessing szobrász műve, igen díszes, granit obeliszk, melyre az elhunyt politikai és társadalmi érdekű működése van följegyezve.

— **A német diákokról** a következőképen nyilatkozott Bosse igazgató az »államtudományi társulat« gyűlésén Berlinben: »A tanárok panaszkodnak a jogászoknak, különösen a gazdagabbaknak, vagyis azoknak fokozatos hanyagsága miatt, kik kiválóan a közigazgatási hivatásra adják magukat? a színeket viselő diákok — az orvosnövendékek kivételével — alig jelennek meg a kollégiumokon. Egy idevaló tekintélyes tanár biztosított legközelebb, hogy Heidelbergben egy ifjusági egyesület tagjainak az előadások látogatását, mint tisztességtelent megtiltotta. Természetes, hogy ez volna a koronája az eszteleonné lett diákéletnek. Tény az, saját tapasztalataim szerint is, hogy az egyesületek tagjaikkal szemben oly igényekkel lépnek föl, melyek finanziaiter a nem nagyon vagyonos szülők részéről teljesen födözhetetlenek. Az ebből keletkező élvezetvágy megszokása, az erkölcsi és anyagi veszedelmek mellett, a tudományos életre igen kedvezőtlen visszahatással van. Egy helybeli szabadelvű párti bíró keserűen panaszkodott előttem nemrég a referendáriusok bámulatos tudatlansága és az ideális életnézet tökéletes hiánya miatt.« Hogy Bosse panasza teljesen jogosult, az következik abból, hogy a német diákok higvelejtőségüknek igen gyakran adják tanujelét. Ők Stöcker és Schönerer legszajásabb hívei és bursensáftjaikban az örökké telt sörös kancsó mellett a legvadabb antiszemita elvekkal töltik el lelkeiket.

— **Leopold belga király** augusztus havát Osztenében tölté. Ott fogadta, mint a Congó-államok szuverénje a szomszédos Zanzibár szultánjának követét, a többször említett Gregory d'Arbela doktort magán kihallgatáson, hogy több, a két államot érdeklő ügyről tanácskozzanak. Megemlítendőnek tartjuk e helyen, hogy a Congo-államokban eddigelé még egyetlen zsidó sem lakik. Oka igen egyszerű. A congói polgárság csak nemrég szokott le arról a szokásról, hogy magát emberhússal delectálta. Ha a zsidók nem tartózkodtak volna e szép ország meglátogatásától, ma talán emberevő antiszemitákról is szólhatna a nóta.

— **Rue-Furtado-Heine.** Említettük, hogy Furtado-Heine asszony saját költségén Párisban kórházat alapított. Mint értesülünk, azon utcát, melyben a kórház épülete van, a párisi község tanács egyhangu határozata folytán Furtado-Heine utcának nevezték el.

A mátészalkai zsidó iskola derék tanítója Herman József fizetésfelemelésért folyamodott községéhez. Az előjáróság szívesen teljesítette volna kérelmét, tekintettel kiváló érdemeire, de jóakarata a község szomorú anyagi helyzetén hajótörést szenvedett volna, ha föl nem áll a hitközség elnöke, Szalkai Schwarz Jakab és föl nem ajánlja saját tárczájából az 50 frtnyi fizetésjavítás födözését. Valóban nemes tett!

— **Klein Ignác** igazgató-tanítót Deesen a magyar nyelv sikeres tanításának elismerése jeléül az »Erdélyrészi Magyar Kultúregyesület« 50 frtnyi jutalomban részesítette.

— **Koga Adolf orosz zsidó**, ki nemrég külföldön elhunyt, szülővárosának, Odesszának 100,000 rubelt hagyományozott oly föltétellel, hogy ez összegből a város által ingyen adandó telkekre szegény emberek számára való olcsó bérházak építtessenek. Ha Odesza nem fogadja el a hagyományt, úgy Moszkva nyeri el.

— **Az odesszai képviselő testület** Katkov emlékére kórház föllállítását határozta el, melyben szegény betegek valláskülönbség nélkül részesülnek gyógykezelésben.

— **Innewald József prágai üvegyáros** a mult hó végén ünneplé slichowi gyára fönnállásának 25 éves jubileumát. Ez alkalommal nemcsak munkásai, hanem úgyszólván egész Slichó lakossága ünnepelte a tevékeny zsidó férfit a katolikus plébánossal élén. A gyár díszes és ünnepi pompában ragyogó udvarán helyet foglalt a slichovi polgári hadgyakorlók zenekara, a »Beseda« daloskör, a hadastyán- és tűzoltó egyesület és nagy száma a küldöttségeknek és vendégeknek. A községi lakosság nevében a kath. lelkész üdvözölte a gyárost, ki — mint mondá — nemcsak kenyéradója, hanem valóságos atyja 800 munkásnak. Mellőzzük az ünnepélyesség részleteit, csupán még azt akarjuk fölemlíteni, hogy a kath. templomban ünnepélyes isteni tisztelet volt, melyen a lelkész meleg szavakban méltatta Innewald József polgári érneit és a hiveket a máshitűek iránt való türelmeségre és szeretetre oktató.

— **A göttingi egyetem** új prorektora Frons d o r f tanár zsidó vallású. Anyai részről Eger S. braunschweigi rabbi unokája. Frons d o r f, kivált a német jog terén nagy érdemeket szerzett. Ugyancsak a göttingai egyetemen ad elő Lagarde tanár, aki hirdett antiszemita.

Neumann bécsi egyetemi tanárt azon kiváló kiüntetés érte, hogy őt a heidelbergi »nemzetközi jogi intézet« első alelnökévé választotta.

— **Franchetti báró**, Rotschild vejének fia, operát irt, melyet atyjának gyöngéd gondoskodása folytán 16 olasz színházban fognak egyidejűleg előadni. A hol a néző mögött olyan c s e n g ő zenét nyújtó papa áll, ott a siker — természetesen — el nem maradhat.

— **Sienna olasz város** temetőfalának felépítésére adományokat gyűjtenek. Az adakozók közt első helyen szerepel Margit királyné.

— **Pultava városa** orosz-zsidó leányai nagy buzgalommal adták magukat a kézimunka megtanulására és elhatározták, hogy rövid idő múlva a szabadság hazájába, Amerikába vándorolnak, hogy ott keressék meg az így elsajátított mesterség útján kenyerüket.

— **Antiszemitizmus zene nélkül**. A marburgi antiszemitákkal történt meg a nagy szégyen, hogy zene nélkül kellett eljárniok a bolondok tánczát. Ugyanis az egy év előtti marburgi nagy antiszemita gyűlés emlékére az idén a Marburg mellett levő Marbach fürdőben ünnepélyt rendeztek, melyen Schönerer és Böckel is megjelentek. A viszkető antiszemita talpak kiengesztelésére katonazenét szerződtettek a rendezők; de utolsó pillanatban felsőbb helyről jött távirat

folytán meg lőn tiltva a katonai zenekar közreműködése, mert hát nem rablást hirdető csapatok lelkesítésére való a katonai zene, hanem a haza vitéz védőinek.

— **Zenta Ausztriában?** fölírású mult heti hirünkre vonatkozólag Kohn Dávid elemi fötanító hozzánk beküldött levelében kijelenti, hogy az »Oester. Wochenschrift«-ban közölt tudósítást nem Klein József rabbijelölt irta, hanem ő, ki már 9 év óta Bécsben lakik. E fövilágosításra csupán az a megjegyzésünk, hogy mi egy szóval sem állítottuk, hogy a kérdéses cikket Klein ur irta, sőt, midőn róla magunk is elismeréssel emlékeztünk meg, ezt egyáltalában föl sem tettük.

— **„Zsidó Hittan“** (második kiadás) jelent meg Csukási és Schön tanítók szerkesztésében, kiegészítve a patriarchák történetével.

— **Okleveles tanító**, ki éveken át mint nevelő működött és igen jó bizonyítványokkal bir, ajánkozik Budapesten lezkeorák adására. Az illető tanítani képes polgári és gymnáziumi tantárgyakban, különösen pedig a zsidó hittani tárgyakban. Címe megtudható a szerkesztőségben.

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük augusztus hó végével lejárt teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

*Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váci-körút 15 sz.*

Miért késik a zsidó évkönyv?

Nem kötöttük évkönyvünket az előfizetésekhez. Ha ezt tettük volna, minden gyermek előre megmondhatta volna, hogy évkönyvünk nem fog megjelenni; hisz zsidó évkönyvről van szó. Gondoltuk: adunk egy könyvet maradandó értékkel, díszeset, hasznosat és — olcsót. Ha látják, majd csak megveszik. Legjelesebb iróink dolgozatokat ígértek és nagyobb része az ígéretnak már meg is felelt. A kik eddig nem küldték még be ígért munkáikat, azok, erről meg vagyunk győződve, csak azért nem tették, mert nem sűrgöttük. Megszereztük a kalendáriumi és egyéb adatokat, meg az életrajzokat és arcsképeket is. De pénzben sincs hiány, illetve nincs szükség rá, amennyiben a könyvnyomdatulajdonos, egy ismert vakmerő vállalkozó a zsidó évkönyvet hozomra készíti. Mi hát a baj, miért nem készül a könyv?

Nem tudtuk, hogy azok a szegény vidéki zsidó hitközségi tisztviselő urak oly nagyon meg vannak terhelve munkával, hogy ismételt sürgős kérések daczára sem tudtak annyi időre szert tenni, hogy megírják, mi az ő saját becsületes nevök és milyen minőségben uralkodnak vagy szolgálnak. Megjelentető könyvünkben ugyanis, mit ismételve kiemeltünk, nagy súlyt fektetünk arra, hogy egy teljes magyarországi zsidó hitközségi hivatalnokok czim- és nevtárát adjunk és erre nézve ki más szolgáltatná jobban az adatokat, mint éppen az illető tisztviselő urak maguk, kiknek talán egy parányit érdekükben is van, hogy egy ilyen czim- és névtár nálunk is létezzék? Pedig gondoskodtunk róla, hogy minden anyakönyvi kerületi központ kérésünkről, az adatok beküldését illetőleg, értesüljön és mind ezek után mi az eredmény? Az ötszáz község közül (annyi anyakönyvi kerületi központ van maig) eddig 142 községtől vettük a kért adatokat.

Hát ez bizony alig elegendő czim- és névtár összeállítására.

A hitközségek, melyek szivesek voltak a kért adatokat beküldeni, a következők;

Arad, Abauj-Szina, Alberti-Irsa, Baranya-Mágocs, Baja, Bolesó, Breznó-bánya, Bács-Brestowác, Buda-B, Gyula, Bihar M.-Keresztes, Besztercze, Buttyin, Balassa-Gyarmat, B. Szt.-Mihály, B. Szt.-Lőrincz, Bos-sács, B.-Derecske, Czece, Csorna, Csenger, Csáki, Gorbó, Czegléd, Csepreg, Cservenka, Devecser, Dworecz, Duna-pentele, Dévaványa, Deés, Dunapataj, Dombóvár, Dunaföldvár, Esztergom, Érsekújvár, Érmihályfalva, Erdőd, Fekete és Szeghegy, Fehérvár, Füzes-gyarmat, Földes, Gyulafehérvár, Gyöng, Görbő-Pinczehely, Hidalmás, H.-Szoboszló, Hatvan, Högyész, Hajdu-Böszörmény, H.-M.-Vásárhely, Hosszu-Aszó, H.-Nánás, J.-Árokszállás, J.-Kisér, Jászberény, Igló, Izsák, Jankovác, Kapuvár, Kapolcs, Kassa, Keszthely, Körmöcbánya, Kula, Kuczutia, Keresztur, Liptó-Szt.-Miklós, Lőcse, Losoncz és L. Tugar, Magyar Lapos, Mindszent, Miskolcz, Mohács, Monor, Marczalli, Moór, Marosvásárhely, N.-Bárod, N.-Kanizsa, N.-Becskekerek, N.-Jóka, N.-Marton, N.-Bajom, Nádudvar, N.-Berezna, Nyirbalkány, Ó-Buda, Orosháza, Ozora, O.-Liszka, Ó-Radna, Pest, Pécs, Pozsony, Pruska, Pozsony-Szt.-György, Pécsvárad, Rajka, Rév-Komárom, Rozsnyó, Rimaszombat, Rimaszécs, Szeged, Szepes-Váralja, Szentes, Skala-Ujfafu, Székelyhid, Sz.-Cseh, S.-A.-Ujhely, Soore, Soroksár, Szepesi-Szt.-György, Sáros-patak, Szokolca, Szilas-Bolhás, Sárbogárd, Sümeg, Sajó-Szt.-Péter, Simon-tornya, Szabadka, Siófok, Sztropkó, Széplak, Tata-Tóváros, Tolsva, T.-Szt.-Miklós, Topolya, Tokaj, Tisza-Süly, Tisza-Roff, Torzsa, Ujvidék, Veszprém, Verpelét, Vág-Besztercze, Vág-Ujhely, Wradist, Werbász, Veprovács, Vármező, Zenta.

Midőn a tisztelt beküldőknek ezuttal is köszönetet mondunk, felkérjük ismét és sürgősen azon hitközségek tisztelt előljáróit és hivatalnokait, ki keddig kérelmünknek meg nem feleltek: ne akadályozzák meg egy valóban szép mű megjelenését! Hisz nem oly nagy dolog az, leülni és megírni, hogy mi a neve az előljáróknak, rabbinak, anyakönyvvezetőnek, jegyzőnek, tanítónak esetleg iskolaszéki elnöknek és ha van, a nőegylet elnökasszonyának, a Chevra-Kadisa előljáróinak és egyéb jótékony vagy tudományos intézmények fejeinek vezetőinek!

Az egész nem egyéb kis lustaságnál; nem küldik be, mert nem »muszaj«. Szépen kérjük, képzeljék, hogy igenis „muszaj“ és a szükséges adatok együtt lesznek; mert mihelyt kötelességnek tekintik beküldését, ennek pontosan meg is felelnek.

Szerintünk és még mások szerint is kötelesség ez is: erkölcsi kötelesség. *A szerkesztő.*

Az izraelita hitoktatás Prágában.

Becsés engedelmével a prágai iskolák hitoktatásáról nyilvánosság elé hozok néhány részletet, melyek ez idő szerint talán annyival inkább általános érdeklődést kelthetnek, mivel az osztrák közoktatásügyi miniszterium újabban komolyan célba vette az egész középiszkolai hitoktatás gyökeres átalakítását.

A prágai iskolák részére előírt tantervek bizonyára igen szép eredményeket értek el, de nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a zsidó gyermekek nagyrésze az iskolán kívül, a családi körben is nyer héber oktatást, valamint hogy a hitoktatók kiváló ügybuzgalommal és áldozatkészséggel tudják kihasználni a részükre kiszabott heti két órai időt. Tehát nem csupán maga a tanterv érleli meg a gazdag gyümölcsözést. Hogy csak egy példát említsünk, valóban bámulatos, hogy dr. Grün rabbi, az óriási német főgymnázium és a német polgári leányiskolák hitoktatója, mily eredményeket ért el tanrendszerével. Minden leány tudta az imákat eredeti szövegekről anyanyelvére lefordítani, homályosabb helyek értelmét tisztán megmagyarázni; ismerte minden böjt és ünnepnap jelentőségét stb. S hogy ez az oktatás rendszeres voltának, s nem csupán az előírt tanterv jóságának tulajdonítandó, kellőleg igazolja az itteni középiskolánál tárgyalt vallásoktatási tananyagunk itt következő felsorolása:

Alsó gymnasiumi tanterv. A gymnasium 4 alsó osztályában az izraelita vallástan tantárgyai: 1) Mózes öt könyvének eredeti szövege; 2) bibliai történet és a biblia utáni történet rövid előadása; 3. a vallás és erkölcstan leglényegesebb tanai a szertartástan rövid ismertetésével.

Mózes 5 könyvének az eredeti szövegben való oktatása által az ifjúság a vallás ősforrásához jut; s e tárgynál kiváló figyelmet fordítanak a traditionalis előadásra. Fontosabb nyelvtani szabályok közlése által a tanulóknál a héber nyelv ismerete is előmozdittatik.

Felső gymnasiumi tanterv. A gymnasium 4 felső osztályában tantárgyak: 1) a biblia, eredeti szövegében és pedig Sámuel könyve, az isteniszteleti zsoltárok, Jeremiás és Jezsaiás könyveit 2) Hit- és erkölcstan rendszeres előadásban. 3) A zsidók története.

A bibliának eredeti szövegben való oktatása, a tanulók képzettségi fokának megfelelőleg, tervszerű haladással történik. A Sámuel könyvében való oktatás által (V. osztály) a biblia történeti könyveinek legfontosabbika adatik elő a tanulóknak, mely a hanyatló bírák korszakának történetét, a próféták felvirágzó korát, Izrael királysága alapításának és Dávid királyságának történetét tartalmazza. Az isteniszteleti zsoltárokban való sorrend szerinti oktatás (VI. osztály) megismerteti a tanulókkal a szép és magasztos zsoltárok könyz

vét s egyszerűen előmozdítja az istentisztelet ismeretét és megértését. A Jeremias és Jezsaiás könyveiben való oktatás által (VII. és VIII. osztály) a próféták korának dicsőséget és életteljes szellemével ismerkednek meg a tanulók a római és görög klasszikusokkal való alkalmi összehasonlítással, melynél a héber nyelvtan is megfelelő figyelemben részesül, megtanulják becsülni a héber nyelv szépségeit s magas lendületét.

Ezenfölül a templomi előjáróság és hitszónoka, dr. Kämpf cs. kir. kormánytanácsos vallásos buzgalma folytán az új templomban minden két hétben egy nem kötelező ifjúsági isteni tisztelet tartatik, mely mindig rendkívüli látogatottságnak örvend.

Számos okból kívánatos és előnyös volna, ha minden hitszónoklat a templomban tartatnék, mely szép külseje, lélekemelő ének, valamint a megfelelő ténnyel folytatás teljesen alkalmas eme vallásos célra. Természetes, hogy ez esetben a különböző hitoktatóknak, kik között a már említett dr. Grün és kivált dr. Tauber a maguk szakmájában valóságos mesterek, a beszédek felváltva kellene tartaniok mi a tulságosan elfoglalt Kämpf kormánytanácsos feladatának is megérdemeit megkönnyebbitésével járna.

Kívánatos volna, hogy a hitközsegi képviselőtestület ezt komolyan fontolóra vegye s akkor ez az intézmény bizonyára gyümölcsöző leend.

Oe. W.

Az inkuiziczió karmai közt.

— Történeti elbeszélés. —

(24. folyt. és vége.)

Megkönnyebbült lélekkel álltak talpra. A buzgó ima hitet, reményt öntött szívébe, jövőjük hitét, jövőjük reményét.

Nem félve, remegve, búva, mint üldözött vad, meglapulva, mint a féreg folytatták útjokat; hanem emelt fővel, nyugodt öntudattal. Hisz Portugaliában jártak, hol a zsidó vallás követése ez időtájt nem volt bűn.

Az első városban, melybe beértek, öltönyöket vettek azon a pénzen, melyet a szent törvényszék szolgálai levett ruháiban találtak. Aztán még biztosabban haladtak Lissabon felé. De annyi kínjuk, fájdalmuk, szenvedéseik tanuit, a tűzhalálra ítélt ruháit magukkal vitték. Szomorú napok emlékei épp oly féltett kincsek, mint a gyönyör tanui; mindig enyhítik a jelen keserveit.

Egy csütörtöki napon értek be Portugalia fővárosába. Öreg este volt már. Hideg, csipős szél nyargalt végig a városon, megtánczoltatva a lombtalan fák árnyait s a zörgő harasztot. De azért az ég millió csillag szeme szelid fényben rezgett.

Menekülőink zsidó tanyára mentek s hosszú fáradság után végre nyugodtan hajthatták le fejüket. Az első éj volt ez, melybe nem szőtt rémületes képeket a félelem; melyen meg nem zavarta őket a zörrenő levél, egy fájó sóhaj. . .

A nap már delelt, hogy embereink egészen fel-frissülve pillantották meg. Sok, sok álmatlan éjszaka óhajtott gyönyöre forrt össze ebben az egy hosszú pihenésben.

Délután megtekintették a várost s este a templomban gyültek össze.

A zsinagógában! Oh! kik tiz élet szenvedéseit

rövid idő alatt élték át, mit érezhettek, midőn szabadon, nem tartva semmi üldözéstől, annak az Istennek házába tehették be lábukat, kit megtagadni életök árán sem tudtak, kit imádtak veszély közt, kit áldtak pokoli kinok közepette, kinek nevét emlegették bár érte máglyára kerültek is?! Hogy vert szívéük; szemök hogy kigyult; fohászuk hogy felszokadt; s milyen kéjes zsibongás gyorsította vérüket?!

És mit érzett lelkük, hogy rajtuk végig zsongtak azok az édes bús zsoltárok?! — Szemük forrása felfakadt s tiszta gyémánt pergett le arcukon, melyet olyan értékessé csak az igaz hit tehet, a meggyőződés, és a hála. . .

Mi is lehet Isten előtt kedvesebb, mint a köny, mit a hála fakaszt? —

Másnap, szombaton délelőtt megint a templomban voltak. A rabbi ajkáról ékesszólón pergett a szó, meggyőzően szólt a hit és csodás fenségével hangzott a vallás. Beszédének jeligeje ez volt: »Örülök, ha azt kiáltják felém: Isten házába akarunk menni!« És ennek a jeligenek fejtegetése úgy illett a mi menekülőinkhez, úgy a szívéből szólt!

Abarbanel darabig figyelmesen nézte a szépszavú rabbit, aztán határtalan örömmel ismerte fel benne testvérét. Csaknem oda rohant hozzá s csak a félelem, hogy a gyönyörű beszédet, mely lelküket átjárta, s mint a harmat a tikkadt virágot élesztette, megzavarja — tartotta vissza.

Az isteni tisztelet végeztével Abarbanel egy oszlop mellé állt, mely előtt a hazafelé igyekező rabbinak el kellett mennie. A rabbi jött: Abarbanel szemébe nézett, hosszan, erősen; aztán egymás nyakába borult a két testvér — és sirt sokáig. . .

A rabbi lakására együtt mentek, hol Abarbanel elbeszélte hányt-vetett élete történetét s szándékát fejezte ki, hogy menekülő társaival egyetemben vissza akar térni a zsidó hitre — formailag is. De a rabbi ezt lehetetlennek mondta, mert Portugalia, bár a zsidókat nem bántotta, mégis ez időben a zsidó hitre visszatérőket épp úgy tűzhalállal büntette, mint Spanyolország. De ajánotta, hogy menjenek át Hollandiába, hol a vallásszabadság már akkor is teljes volt.

Abarbanel megfogadta a tanácsot és társaival együtt, néhány Lissabonban kellemesen eltöltött nap után átvitorláztak Hollandiába — hol nyiltan vallhatták újra apáik hitét.

Abarbanel orvosi gyakorlatával nagy hirre tett szert. Egy évvel Hollandiába való megtelepedése után meg is házasodott s atyjává lett két ifjabb fián kívül a nagynevű Abarbanel Abrahámnak, kinek számára szenvedéseit fel is jegyezte.

De e szenvedésekből nemcsak fia tanulhatott, hanem okulhat a mai nemzedék is.

Isten nem hagyja el a benne bizókat!

Német után szabadon:

Hábor Samu.

Pályázat.

Alsó-Kubinban október 1-én egy okleveles tanító állása töltendő be, ki csupán a héber és hitoktatást végezné. Ajánlkozónak a héber, magyar és német nyelvet teljesen kell birniok. **Évi fizetés 450 frt.** Az akzeptált **25 frt.** utiköltséget nyer. Talmudtanításra képesek előnyben részesülnek és **100—150 frt.** mellékjövedelemre számíthatnak. A fönti 3 nyelven irt kérvények f. hó 20-ig nyújtandók be alulirotnál.

Alsó-Kubin, 1887, szept. 1.

Grünwald M. L.

Pályázat.

A Szatmári izr. hitközségnél egy sóchet-ubodek v'kóre állása töltendő be, **f. évi roschódes Marchesvankor.** Fizetés évi **550 frt, szabad-lakás és mellékjövedelmek.** Ajánlatok szigoruan orth. rabbiktól kiállított bizonyítványok Kapcsán **f. évi október 21-ig** nyújtandók be. Jó báál tefila előnyben részesül. Uti költséget csak az alkalmazott nyer.

Szatmár, 1887 augusztus 26.

Freund,
hitközs. elnök.

דיא ספרים-האנדלונג פאן

Stamberger B. Miskolcz

עמפיעהרט איהר הייכאססאדטירמעס לאגע פאן ספרים
 חדשים וישנים. ספרי תורה, תפילין, מזוזות מאפרים
 מיכחם ונאמנים. פעהערדיגע שופרות פאן 3 ביז 3 גול.
 50 קר. מחוורים 9 מהייליג עלענאנט אונד שיאק גע-
 בירדען מיט יודישער אָדער דייטשער איבערזעצונג 4 גול
 מחוורים 5 מהייליג 3 גול. 40 קר. מחוורים 4 מהייליג
 2 גול. 50 קר. מחוורים 2 מהייליג 2 גול. מחוור
 אין איינעם באנד פאן ראש השנה ויום כפור 1 גול. 20 קר-
 מחוורים 2 מהייליג אונגאריש איבערזעצט 2 גולדען.
 מחוורים 2 מהייליג מיט מטה לוי בית לוי מעשה
 אורג אונד איבערזעצונג לעדער געבונדען 2 גול. 50
 קר. מחוורים 2 באַנדע אָהנע איבערזעצונג 60 קר.
 מחוור 3 מהייליג טאשען-אַרמאט 50 קר. אין 2 באַנדען
 פיר ראש השנה ויום כפור 30 קר. נראַסעס לאגע פאן
 יאָזסלויגער אונד קאַלצמזער פיינסען שאַפּוואַלל-
 טליתים פאן 4, 5, 6, 7, 8, 9 ביז 12 גול. כחור טליתים,
 צדאקל, ציצית, פיינסע זיידען-טליתים פאן 6, 7, 8, 9
 ביז 10 גול. עכטע נאָדד- אונד וילבער-באַרטען פאן 2, 3, 4,
 5, 6 ביז 8 גול. פּר עכט ווירד נאראנטירט. געבעט-ביכער
 אין סאמט, זיידע אָדער עלפּענביין געבונדען פאן 2 ביז 6
 גול. לח: הזכות אתרונים, לולבין והדסים דירעקט אויס
 ערשער קוועללע אין נאַסער אויסוואהל צו ביללנסטען
 פייזען. יום כפור-קאפּפּע אויס ווייסער זיידע, אט-אט,
 מיט נאָדד- אָדער וילבער-באַרטע 1 גול. 50 קר. מענה
 לשון לקומי צבי, שער ציון, סליחות, תחינות אין
 נראַסער אויס וואהל. נראַסעס לאגע פאן ראסטיר-
 טען געשעפּטס-ביכערן, שרייבעקווייטען, עדעמעכאר-
 אונד גימנאזיאל-שולביכערן. — בישעלרונגען געגען
 נאכנאמע ווערדן שניצלסענס גענוי איינסעיהרט. ניכט
 קאנוועניענדס ווירד אָהנע אינשאנד צורקענענאמען.

Ō Felsege az osztr. császár és Magyarország apostol. királyától, valamint Ō Felsege a belga király által szabadalmaztatott.

Legujabb találmányú

Suspensorium
(helytartó.)

Minden férfinak ajánlatos, lovaglónak s sokat járóknak okvetlen szükséges.
 Szövött 60 krtól 1 frt 50 krig. Szarvasbőr 1 frt 60 krtól 2 frt 80 krig. Vulkánirozott kautsukból (vizmentes) 3 frt.

KELETI SÉRVKÖTŐ.

Még a legelhanyagoltabb sérvet is kitódulása ellen védi. (2) két felváltható pelottával és sérvvédővel ellátva, mely a sérvet és a sérvkötőt is izzadás ellen védi, mindig szárazon, tisztán és épen tartja. Egyoldalu 6—10 frtig, kettős 12—18 frtig.

Mindennemü gummi és tollsérvkötők, betegápoló-eszközök,

Gummi különlegességek, valódi francia óvszerek, Praeservatives stb. stb

Megrendeléseket pontosan és titoktartás mellett eszközöl

KELETI J.

csász. kir. szabad. sérvkötész és ortopädiái műszerész,
BUDAPEST,

Koronaherczeg-utca 17. szám, a szerviták épületében

Orvosi nyilatkozat: Keleti sérvkötész úr, sérvkötőit betegeim már hosszabb idő óta a lehető legjobb sikerrel használják, még legrégebb sérvek ellen is teljesen czélszerűnek bizonyulnak stb. stb: dr. Hirsch Miksa s. k., orvos és sebész-tudor, a fővárosi Rókus-kórház v. orvosa, a cs. és kir. katonai kórház v. orvosa stb.

